

Odgovori na vprašanja:

1. Druga internacionala, kdaj, kje, kaj je to, skupine na katere se je delavsko gibanje razvrstilo

V Parizu, leta 1889; to je mednarodna organizacija ki se bori za delavske pravice = združba delavcev; skupine: 1. REVOLUCINORANA LEVICA, prvo krilo (komunist. stranke-Engels, Rosa Luxemburg, Lenin) 2. CENTER, drugo krilo 3. REVOLUC. DESNICA, tretje krilo (evolucija, reforma, revizija, Bernstein – SDS

2. Druga industrijska revolucija, kdaj, kje, vzroki, znanosti, panoge, novi viri energije, kakšen je bil razvoj kmetijstva?

19 stol. Začetek 20. V ZDA; VZROKI: potrebe po izdelkih, vojaške potrebe, napredek znanosti in konkurenca med kapitalisti in državo, sodelovanje, znanosti in industrija; ZNANOSTI: fiz, kem, bio, psihologija, sociologija, genetika, atomska fizika, medicina, PANOGE: petrokemična, električna, avtomobilska, farmacevtska; NOVI VIRI ENERGIJE: elektrika in motor z notranjem izgorevanjem.

3. Medsebojni položaj in vloga držav po koncu 19. Stol.

RUSIJA – odpravila tlačanstvo; razvoj industrije, kapitalizma-delavstvo se krepi; leta 1905 RUS – JAP vojna, RUS izgubi, pospešili meščansko revolucijo, RUS se usmeri na Balkan, potem na V (nafta)

ANGLIJA – prva kolonialna sila sveta; IND, AVSTRALIJA, N ZELANDIJA, S J AME, deli KITAJ.; **DOMINONI** (področje z belimi ljudmi)

FRANCIJA – druga največja kolonialna sila sveta; S.AFR, J.AMER, deli Indokine

JAPONSKA – 2/19 stol., doživlja hitra gospod. Rast; 1865, japonci odpravili **ŠOGUNAT**.

ITALIJA – hitra gosp. razvoj S; **IREDENTIZEM** (ntežnja po združitvi vseh Italkjanov)

AO – habsburška monarhija, nastala 1867, izgubi vpliv v NEM, vpliva na Balkanu; 1878 protektorat nad BIH – **ANEKSIJA**; podpora NEM nasprotje RUS

4. Kaj je za EU pomenil 'Berlinski kongres'?

1878, Spremenil jo je, nastale so SRB, ČG, ROMUN, BOLG; BIH gre k AO, slabitev TUR

5. Države

...Centralni tabor – AO, NEM, ITA, TUR, BOL

...antantni tabor – SRB, ČG, FRA, VB, BELG, JAP, ITA, ROMUN, PORTUG, ZDA

6. Krizna žarišča

Ilindenska vstaja, RUS-JAP vojna, maroška kriza, balkanske vojne, ITA zasede Libije

7. Vzroki, posledice 1sv.v.; delovanje MLADE BOSNE

VZROKI: nacionalizem, mednarodni spor, oboroževalna tekma, boj za kolonije,

POVOD: atentat na Franca Ferdinanda v Sarajevu 28.JUNIJ.1914;

MLADA BOSNA- revolucionarno gibanje, vodil jih je Gavrilo Princip;

POSLEDICE: človeške žrtve, 10mil mrtvih vojakov, 20 mil ranjenih, uničene ceste, infrastrukture, tovarne, mostovi, veliko materialne škode, socialni

nemiri(demonstracije, štrajkanje), razpad 4 cesarstev – AO, NEM, RUS, TUR –

nastanek novih držav – AO – AVSTRIJA, MSDŽ, POLJ, ČEŠKO – SLOVAŠKA,

kraljevina SHS, baltske države, FIN; – NEM – rep.NEM, sovjetska zveza, rep. TUR

8. NEM načrt

Schlieffnov načrt: napad najprej na Francijo, nato na Rusijo

9. Pojmi

BLISKOVITA VOJNA: taktika presenečenja, napad so začeli z uporabo letal, ki so bombardirala nasprotnikove položaje. Za letali so se v boj podali tanki, ki so prebili obrambno linijo, nato je na vrsto prišla pehota. Takšna taktika je zaradi svoje hitrosti in silovitosti popolnoma strla nasprotnike.

POZICIJSKA VOJNA: jarki, strelna bojišča, vojna na pozicijah, občasno premikanje, bodeča žica, polja, rovi...

SOVJET: je naziv za politično organizacijo(delavci v indust.) , ki se je uveljavila v Rusiji v času ruske revolucije.

IREIDENTIZEM – težnja po združitvi

10. Zahodno bojišče

Najpomembnejše bojišče; FRA, VB in NEM se bojujejo; 3. Avg – NEM napove vojno FRA; 1914 sept bitka na reki Marni; NEM bliskovita vojna, pozicijska vojna

Bitka za Verdun: NEM napade FRA; Vzroki: lega, prometne povezave, morje; uporabili so bojni strup

Bitka na Somi: ANG in FRA napade Nem; s tanki; FRA neuspešna-vojaki se začeli upirati – **demoralizacija, dezertacija**(pobeg iz vojne); NEM poražena od BRIT in AM vojske; 11.11 ob 11 podpisala premirje = KONEC 1 SV V

11. Vzhodna fronta

Od Baltika do Romunije; na S NEM vojska na J AO; RUS izvedla hitro **mobilizacijo**(vpoklic vojakov);

1914 RUS prodor do Mazurskih jezer, na J prodor v Galicijo in Bukovino do Karpatov; 1915 NEM premagajo RUS pri Tannenbergu in nato še pri Mazujskih, RUS odide, fronta se ustali na Karpatih

1916 RUS ofenziva, cilj zavzeti Galicijo in Bukovino in poraziti AO = demoralizacija in pobeg k RUS, AVSTRIJA zavstavili prodor; k antanti pristopi ROMUN(želi Transilvanijo in dele AO, napad centralnih sil, Bukarešta pade – ROMUN poražena

12. Balkansko bojišče

Vojna med SRB in AO; AO prestopi Savo in Drino;

SRB doseže 2 zmagi – Planina Cer, ob reki Kolubari → dec 1914 AO ni več v SRB; okt 1915 BULG pride na stran central in skupaj z NEM in AVSTR napadejo SRB na Drini, Savi, Donavi;

SRB umik prek Kosova, Albanije, na jadransko obalo, tam jih je FRA mornarica prepeljala na Krf; SRB in ČG okupirali AVSTRIJA in BOLG.;

okt 1916 SRB, FRA, ANG vojaki odprli SOLUNSKO FRONTO; 1918 kapitulacija BOLG →osvoboditev SRB in ČG

SOŠKA FRONTA: ITA nevtralna, skrivno se pogaja z obema tabori; 26april 1915 **LONDONSKA POGODBA** in pristop k antanti. DOLOČBE: nova ozemlja(J Tirolska, Trident, Primorska z Istro, Dalmacija z otoki), delež pri delitvi TUR; vojno posojilo, Italija mor odpreti novo bojišče z AO- **Maj 1915 odprtje soške fronte;**

CILJ ANTANTE: slabitev AO, pomoč RUS; AO poslala večinoma slovanske vojake, da bi branili svoje ozemlje; ITA izvedla 11 ofenziv(gorice, Krna); 23/24 okt.1917 AO – nemški preboj pri **Kobaridu**(12 bitka), ITA potisnjena do reke Piave = KONEC soške f., fronta se ustalila na Piavi, ITA branila prodor; ITA ostala v vojni

13. Kdaj zakaj ZDA vstopi v vojno

Spomladi 1918, na stran antante;

ZAKAJ? gospodarski: ZDA so bile z antantnimi silami gospodarsko povezane, ponudile so jim številna posojila

politični: Nemčija je ponudila zavezništvo Mehiki

družbeni: vpliv novic o nemškem potapljanju ladij nevtralnih držav, še posebno potopitev ladje Lusitania

14. Določbe miru v Brest Litovsku

Premirje med Sovjetsko zvezo in Nemčijo v Brest Litovsku 3.3.1918. **Sovjetska zveza mora Nemčiji**: prepustiti Ukrajino, Poljsko, Belorusijo, baltiške dežele (Litvo, Latvijo, Estonijo) in plačati vojno odškodnino.

15. Februarska in oktobrska revolucija v Rusiji

FEBRUARSKA: 26 feb 1917 Odslovijo carja, nova vlada, meščanska, postane repub, vojna se nadaljuje, dvovladje, sovjeti širijo dela

OKTOBRSKA: 24/25 okt 1917: pobijejo carsko družino, drugi vseruski kongres, 1 odlok o miru, 2 odlok o vzpostavitvi sovjetskih oblasti, odlok o zemlji, odlok o narodih

16. Kdaj, kje je potekal pariška mirovna konferenca? Cilji

januarja 1918 so se v Parizu zbrali predstavniki 25 držav (vodilne ZDA, Velika Britanija, Francija, Italija).

Aprila 1919 so se sporazumeli o ustanovitvi **Društva narodov**, ki naj bi varovalo mir in varnost s pomočjo mednarodnega sodelovanja.

17. Mirovna pogodba z Nemčijo

Versailles, 28. junij 1919; obračun z Nemčijo, podlaga drugim pogodbam, ureditev sveta po zam1.

Nemčija izgubila: Alzacijo, Loreno Franciji, del ozemlja na zahodu Belgiji, severni del Schleswiga Danski, del ozemlja na vzhodu Poljski, vse kolonijeislih Antante, neenotnost v zmagovalnem taboru